

Врз основа на член 47 од Законот за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 136/11, 23/13, 25/13, 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15 и 30/16), министерот за труд и социјална политика донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ЗНАЦИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА (*)

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат минималните барања за поставување и користење на знаци за безбедност и здравје при работа.

Член 2

Одредбите од овој правилник не се применуваат за знаци кои се однесуваат на производство и пуштање во промет на опасни супстанции и смеси, производи или опрема.

Одредбите од овој правилник не се применуваат за знаци кои се користат за регулирање на патниот, железничкиот, водениот и воздушниот сообраќај.

Член 3

Знаци за безбедност и здравје при работа претставуваат знаци кои се однесуваат на одреден објект, дејствие или состојба и даваат информации или упатства користејќи графички симболи, боја, светлечки, рачен или звучен сигнал и говорна комуникација.

Член 4

Одделни изрази во смисла на овој правилник го имаат следното значење:

- „знак за забрана“ - претставува знак кој забранува одредено однесување кое може да предизвика или доведе до опасност при работа;
- „знак за предупредување“ - претставува знак кој дава предупредување за опасност;
- „знак за задолжително однесување“ - претставува знак кој пропишува задолжително однесување;
- „знак за излез при итни случаи или за прва помош“ - претставува знак кој дава информации за излези наменети за евакуација при итни случаи, прва помош или спасување;
- „знак за информирање“ - е знак кој обезбедува информации различни од оние наведени од алинеја 1 до алинеја 4 на овој член;
- „графички знак“ е знак кој дава посебни информации во комбинација со геометриски форми, бои, симболи или пиктограми, кој станува видлив кога е доволно осветлен;
- „дополнителен графички знак“ - е знак кој се користи заедно со еден од знаците од алинеја 6 на овој член, а кој обезбедува дополнителна информација;
- „безбедносна боја“ - претставува боја која има посебно пропишано значење дадено во Прилогот број 1 точката 4 од овој правилник;
- „симбол или пиктограм“ - е фигура која опишува одредена состојба или упатува на посебно однесување, а се користи на графички знаци или на осветлена површина;
- „светлечки знак“ - е знак кој е изготвен од просирен или полупросирен материјал кој се осветлува од внатре или одзади така што да изгледа како осветлена површина;
- „звучен сигнал“ - е одреден звучен сигнал кој се пушта или емитува од некое средство изготвено за таа цел, без користење на човечки или вештачки глас;

* Со овој правилник се врши усогласување со Директивата **92/58/ЕЕЗ** на Советот од 24 јуни 1992 година за минималните барања за обезбедување на знаци за безбедност и/или здравје (деветта индивидуална Директива во смисла на член 16 став (1) од Директивата 89/391/ЕЕЗ) CELEX број 31992L0058 (консолидирана верзија 01992L0058-20140325).

- „говорна комуникација“ - означува однапред договорена усна порака пренесена од човечки или вештачки глас и
- „рачен сигнал“ - е движење или одредена положба на рацете или дланките во точно утврдена форма, за насочување на лицата кои изведуваат маневри кои преставуваат ризик или опасност за вработените.

Член 5

Кога опасностите не можат да се отстранат или да се намалат со технички мерки за колективна заштита или со методи, мерки или процедури кои се користат во организирање на работата, од страна на работодавачот треба да се обезбедат соодветни знаци за безбедност и здравје при работа кои ќе бидат поставени и користени на соодветни места и за соодветни активности.

При обезбедувањето, поставувањето и користењето на знаци од став (1) на овој член, работодавачите треба да ја имаат во предвид проценката на ризиците согласно закон.

Член 6

Знаците кои се користат за патен, железнички, внатрешен пловен, морски и воздушен превоз, се поставуваат на соодветни места и во просторот кај работодавачот, кога е тоа потребно за одредениот начин на превоз.

Член 7

Вработените и нивните претставници се информираат од страна на работодавачот за сите мерки што треба да се преземат во однос на знаците за безбедност и здравје при работа кои се користат при работа.

Член 8

На вработените од страна на работодавачот треба да им се дадат инструкции во форма на посебни упатства кои се однесуваат на знаците за безбедност и здравје при работа.

Инструкциите треба да го опфатат значењето на знаците, посебно на оние знаци што содржат зборови, како и општото и посебното однесување кое треба да се примени.

Член 9

Вработените и нивните претставници треба да бидат консултирани и да учествуваат при разгледување на прашањата кои се предмет на овој правилник, вклучувајќи ги и минималните барања од Прилозите од 1 до 9.

Член 10

Ако настане оштетување, промена на бојата, осветленоста или промена на интензитетот на звучниот сигнал, знаците за безбедност треба веднаш да се поправат или заменат.

Член 11

Општите минимални барања за знаци за безбедност и здравје при работа, општите минимални барања за графички знаци, минималните барања на знаци за резервоари и цевководи, минималните барања за препознавање и сместување за противпожарна опрема, минималните барања за знаците кои се користат за места каде постојат попречувања или опасност и за обележување на патеки за движење, минималните барања за осветлени знаци, минимални барања за звучни сигнали, минимални барања за говорна комуникација и за минималните барања за рачните сигнали дадени се во Прилозите од 1 до 9, кои се составен дел на овој правилник.

Член 12

Со влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за знаци за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр.127/07).

Член 13

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе отпочне да се применува 18 месеци од денот на влегувањето во сила.

Бр. 08-3753/1
15 мај 2019 година
Скопје

Министер за труд и
социјална политика,
Мила Царовска, с.р.

ПРИЛОГ 1

**ОПШТИ МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА ЗНАЦИТЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И
ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА**

1. Воведни напомени

- 1.1. Онаму каде што се бара употреба на знаци за безбедност и здравје при работа согласно со член 5 и 6 од овој Правилник, тие треба да бидат усогласени со посебните барања во прилозите 2 до 9 од овој Правилник.
- 1.2. Овој прилог ги воведува овие барања, и дава општи правила за менување или комбинирање на знаците.
- 1.3. Знаците за безбедност и здравје при работа треба да се користат само во смисла на изразување на пораката или информацијата наведена во Правилникот.

2. Видови на знаци

2.1. Постојани знаци

- 2.1.1. Постојаните графички знаци се однесуваат на забрани, предупредувања или задолжителни барања, како и локација и идентификација на патеки за евакуација во итни случаи и објекти за прва помош;
- 2.1.2. Графичките знаци и/или безбедносната боја треба да се користат за трајно обележување на локација и идентификација на противпожарна опрема;
- 2.1.3. Графичките знаци на резервоарите и/или сатовите и цевководите треба да бидат поставени согласно барањата од Прилог 3;
- 2.1.4. Местата каде постои опасност од судирање со препреки, предмети или паѓање, треба трајно да бидат обележени со безбедносна боја и/или со графички знаци;
- 2.1.5. Патеките за движење треба да бидат трајно обележени со безбедносна боја;

2.2. Привремени знаци

- 2.2.1. Светлечките знаци, звучните сигнали или говорната комуникација треба да се користат кога тоа го бараат потребите за такви знаци, земајќи ги во предвид можностите за промена и комбинирање на знаците наведени во точка 3 од овој Прилог, за сигнализирање на опасност и повикување на лицата за превземање на активности за итна евакуација од даденото место;
- 2.2.2. Рачните сигнали или говорните комуникации треба да се користат за случаи кога тоа го бараат условите за работа, посебно за наведување на лица кои изведуваат опасни и ризични маневри;

3. Менување и комбинирање на знаци

- 3.1. Ако е подеднакво ефикасен, може да се користи било кој од следниве знаци:
 - безбедносна боја или графички знак за обележување на место на кое постои препрека или опасност од пад;
 - светлечки знаци, звучни сигнали или говорна комуникација и
 - рачни сигнали или говорна комуникација;
- 3.2. Одредени видови знаци можат да се користат заедно како:
 - светлечки знаци и звучни сигнали;
 - светлечки знаци и говорна комуникација и
 - рачни сигнали и говорна комуникација.

4. Упатствата во табелата подолу се однесуваат на сите знаци кои содржат безбедносна боја:

Боја	Значење или намена	Упатства и известувања
Црвена	Знак за забрана	Опасно однесување
	Аларм за опасност	Стоп, исклучување, опрема за итно запирање Евакуација
	Опрема за гасење пожар	Означување и место на поставување
Жолта	Знак за предупредување	Внимавај, преземи мерки на претпазливост Испитај
Сина	Знак за задолжително однесување	Посебно однесување и постапување Носи лична заштитна опрема
Зелена	Знак за излез во итни случаи, знак за прва помош	Врати, излези, патишта, опрема, простории
	Нема опасност	Враќање во нормална состојба

5. На ефикасноста на еден знак не смее негативно да влијае:

5.1. присуство на друг извор на емисија од ист вид кој ја попречува видливоста и чујноста, поради што е потребно:

- 5.1.1. да се избегнува поставување на премногу знаци премногу блиску еден до друг;
- 5.1.2. два светлечки знаци чие значење може да биде збунувачко, не треба да се користат во исто време;
- 5.1.3. светлечки знак да не се користи во близина на друг светлосен извор;
- 5.1.4. два звучни сигнали не треба да се користат во исто време;
- 5.1.5. звучен сигнал не треба да се користи, ако постои преголема бучава во работната средина.

5.2. несоодветен дизајн, недоволен број, несоодветна поставеност, лошо одржување, неправилно функционирање на знаците или сигналните уреди.

6. Во зависност од состојбата, знаците и сигналните уреди треба редовно да се чистат, одржуваат, проверуваат, поправаат, и ако е неопходно заменат, за да се осигури дека тие ги задржуваат своите суштински и/или функционални својства.

7. Бројот и позиционирањето на знаците или сигналните уреди што треба да се постават ќе зависи од степенот на опасностите или штетностите или од просторот кој треба да се покрие.

8. Знаците на кои им е потребна електрична енергија, треба да бидат обезбедени со дополнителен извор на електрична енергија за итни случаи.

9. Вклучувањето на светлечки знак и/или звучен сигнал покажува кога потребното дејствие треба да отпочне, а траењето на осветлувањето на знакот или звучниот сигнал да биде се додека трае дејствието. Светлечките знаци и звучните сигнали веднаш по употребата треба повторно да бидат активирани.

10. Светлечките знаци и звучните сигнали треба да се проверуваат за да се види дали функционираат прописно и дали се ефикасни, пред да се стават во употреба, а потоа во доволно чести интервали, не подолги од 30 дена.

11. За случаи кога слухот или видот на одреден број на вработени е намален или намалувањето е поради користење на личната заштитна опрема, треба да се преземат соодветни мерки соодветните знаци да се надополнат или заменат.

12. Површините, просториите и оградените простори кои се користат за складирање на поголеми количини на опасни супстанции или смеси, треба да бидат обележани со соодветни знаци за предупредување, согласно Прилог 2 точка 3.2 или на начин наведен во Прилог 3 точка 1 на овој Правилник, освен ако знаците на поединечната амбалажа или резервоари се соодветни за таа намена.

ПРИЛОГ 2

ОПШТИ МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА ГРАФИЧКИ ЗНАЦИ

1. Карактеристики:

- 1.1 Обликот и боите на знаците се утврдени во точка 3 од овој Прилог во согласност со нивниот предмет на уредување (знаци кои укажуваат забрана, предупредување, задолжително однесување, патеки за евакуација, опрема за прва помош или противпожарна опрема).
- 1.2 Пиктограмите треба да бидат колку што е можно поедноставни и да содржат само основни детали за информирање.
- 1.3 Пиктограмите кои се користат во помала мера можат да бидат различни или подетални од пиктограмите прикажани во точка 3 од овој Прилог, под услов тие да го имаат истото значење и разликите или прилагодувањето да не го прават нејасно нивното значење.
- 1.4 Графичките знаци треба да бидат конструирани од материјал отпорен на удар и временски влијанија, соодветен за просторот каде се поставуваат.
- 1.5 Димензиите, колориметричките и фотометричките особини на графичките знаци, треба да бидат одбрани за лесно гледање и разбирање.
- 1.6 За изработка на знаците да се користат стандардите МКС ISO 3864-1:2011 и МКС ISO 3864-4:2011.

2. Услови за употреба:

- 2.1 Графичките знаци треба да се постават на соодветна висина и во положба која одговара на линијата на гледање, земајќи ги во предвид можните препреки, било на пристапната точка на подрачјето, во случај на општа опасност, или во непосредна близина на изворот на посебна опасност или објект, како и на добро осветлено, лесно достапно и видно место.
На места со слаба природна осветленост треба да се користа флуоресцентни бои, рефлектирачки материјали или дополнително вештачко светло.
- 2.2 Графичките знаци треба да се отстранат, кога престанало дејствието за кое биле поставени.

3. Графички знаци за користење

Непотполна листа на графички знаци кои треба да се користат е дадена во следната табела:

3.1 ЗНАЦИ ЗА ЗАБРАНА

Важни карактеристики:	- Кружна форма - Црн пиктограм на бела позадина и црвена линија на рабовите и дијагонално (црвениот дел зазема најмалку 35% од површината на знакот)		
Ознака	Значење	Функција	Опасност
	Општа забрана	Означува забрането дејство	<ul style="list-style-type: none"> • Овој безбедносен знак не може да се користи самостојно и бара дополнителен знак за давање дополнителни информации за акцијата што е забрането. • Ризик за луѓето наведени со дополнителниот знак
	Забрането пушење	Забранува пушење во просторот каде е поставен	<ul style="list-style-type: none"> • Пожар или експлозија предизвикана од запалени цигари или штета од чадот • Почитување на законски одредби
	Забрането користење отворен пламен	Забранува пушењето и сите форми на отворен пламен	Пожар или експлозија предизвикана од отворен пламен, отворен извор на палење или пушење
	Забрането движење	Забранува употребата на сообраќајница или место за движење од страна на пешаците	Судир со возила или машини
	Забрането пиене вода	Забранува пиене на несоодветна вода	Водата не е погодна за пиене

	<p>Забранет пристап за виљушкари, камиони и други индустриски возила</p>	<p>Забранува употребата на виљушкари и други индустриски возила</p>	<p>Преместување на виљушкари, камиони и други индустриски возила</p>
	<p>Забранет пристап за луѓе со вградени активни срцеви помагала</p>	<p>Забранува луѓето со активни имплантирани срцеви помагала да влезат во одредена област</p>	<p>Попречување на работата или оштетување на активните имплантирани кардиолошки направи од опрема која генерира силни електромагнетни полиња</p>
	<p>Забрането носење на метални делови или часовници</p>	<p>Забранува метални производи или часовници</p>	<p>Силни магнетни полиња</p>
	<p>Забрането допирање</p>	<p>Забранува допирање на предмети / делови на објектот</p>	<p>Опасни површини</p>
	<p>Забрането гаснење со вода</p>	<p>Забранува користење на вода за гаснење на пожар</p>	<p>Опасна реакција од примената на вода во допир со супстанцата што гори</p>
	<p>Забрането поставувај на тежок товар</p>	<p>Забранува поставување тешки предмети на површината</p>	<p>Оштетување како резултат на тежок товар</p>

	<p>Забрането користење на мобилен телефон</p>	<p>Забранува користење на активирани мобилни телефони</p>	<p>Електромагнетно поле</p>
	<p>Забранет пристап за луѓе со метални импланти</p>	<p>Забранува пристап на луѓето со метални импланти</p>	<p>Невидливи зраци кои предизвикуваат пораст на температурата на металниот имплант</p>
	<p>Забрането допирање внатре</p>	<p>Забранува да се ставаат раце во отворите</p>	<p>Повреда на рацете</p>
	<p>Забрането туркање</p>	<p>Забранува туркање на објект</p>	<p>Објекти со можност за превртување и паѓање</p>
	<p>Забрането седење</p>	<p>Забранува седењето на површината</p>	<p>Површина несоодветна за седење</p>
	<p>Забрането качување на површината</p>	<p>Забранува качување на површината</p>	<p>Површина несоодветна за качување</p>

	<p>Забрането користење лифт во случај на пожар</p>	<p>Забранува употреба на лифт во случај на пожар</p>	<p>Заглавување во лифт за време на пожарот</p>
	<p>Забрането јадење и пиеење</p>	<p>Забранува јадење и пиеење</p>	<p>Проголтување на опасни материи од храна и пијалаци контаминирани во одредена област</p>
	<p>Забрането блокирање</p>	<p>Забранува блокирање (попречување) на одредена слободна површина (патишта за евакуација и сл.)</p>	<p>Блокирање на одредена слободна површина</p>
	<p>Забрането одење или застанување на ова место</p>	<p>Забранува пешачење или стоеење на одредена област</p>	<p>Области кои не се безбедни за луѓето да одат или да застанат</p>
	<p>Забрането користење на нецелосно скеле</p>	<p>Забранува употребата на системи за скеле кои не се во целост завршени</p>	<p>Нецелосно скеле</p>
	<p>Забрането користење на овој уред во када, туш или резервоар исполнет со вода</p>	<p>Да се забрани употребата на несоодветна електрична опрема во или во близина на вода</p>	<p>Електричен шок</p>

	<p>Забрането користење на лифтот за луѓе</p>	<p>Забранува употребата на лифтот за превоз на луѓе</p>	<p>Товарни лифтови без безбедносни карактеристики потребни за транспорт на луѓе</p>
	<p>Забрането носење на ракавици</p>	<p>Забранува употребата на ракавици кога ракувате со машина со опасност од вовлекување</p>	<p>Опасност за луѓето кои носат ракавици додека ракуваат со машината</p>
	<p>Забрането фотографирање</p>	<p>Забранува фотографирање</p>	<p>Одвраќање на возачите, оператори и луѓето кои работат, особено во темни средини</p>
	<p>Забрането врзување на јазли на јаже</p>	<p>Забранува врзување јазли на јаже за качување</p>	<p>Јазли на јаже за качување</p>
	<p>Забрането менување на состојбата на прекинувачот</p>	<p>Забранува секаква промена на постоечката енергетска или механичка состојба на машина или опрема</p>	<p>Промена на моменталната енергетска или механичка состојба на машина или опрема</p>
	<p>Забрането користење за косо брусење</p>	<p>Забранува користење на брусниот камен за косо брусење</p>	<p>Кршење на брусниот камен поради преголемо оптоварување што доведува до појава на летачки објекти</p>

	<p>Забрането користење за влажно брусење</p>	<p>Забранува користење на брусниот камен за влажно брусење</p>	<p>Кршење на брусниот камен поради преголемо оптоварување што доведува до појава на летачки објекти</p>
	<p>Забрането брусење со машина за рачна употреба</p>	<p>Забранува користење на брусниот камен во машина за рачно брусење</p>	<p>Кршење на брусниот камен поради преголемо оптоварување што доведува до појава на летачки објекти</p>

3.2 ЗНАЦИ ЗА ПРЕДУПРЕДУВАЊЕ

<p>Важни карактеристики:</p>	<p>- Триаголна форма - Црн пиктограм на жолта позадина со црни рабови (жолтата боја треба да зазема најмалку 50% од површината на знакот)</p>		
Ознака	Значење	Функција	Опасност
	<p>Општа опасност</p>	<p>Означува општо предупредување</p>	<p>Ризик за луѓето наведени со дополнителниот знак. Овој безбедносен знак не може да се користи самостојно и бара дополнителен знак за да даде дополнителни информации за опасност.</p>
	<p>Експлозивен материјал</p>	<p>Предупредување за експлозивни материјали</p>	<p>Експлозија</p>

¹ Овој знак нема да се користи за предупредување за опасни хемиски супстанции или смеси, освен во случаи кога знакот за предупредување се користи во согласност со точка 5 ставот 2 од Прилог 3 на овој Правилник за да се обележи складирањето на опасни супстанции или смеси.

	<p>Радиоактивен материјал или јонизирачко зрачење</p>	<p>Предупредување за радиоактивни материјали или јонизирачко зрачење</p>	<p>Радиоактивност и јонизирачко зрачење</p>
	<p>Ласерски зрак</p>	<p>Предупредување за ласерски зрак</p>	<p>Ласерски зрак</p>
	<p>Нејонизирачко зрачење</p>	<p>Предупредување за нејонизирачко зрачење</p>	<p>Нејонизирачко зрачење</p>
	<p>Магнетно поле</p>	<p>Предупредување за магнетно поле</p>	<p>Силно магнетно поле</p>
	<p>Пречка на ниво на подот</p>	<p>Предупредување за препрека на ниво на подот</p>	<p>Пречка на ниво на подот</p>
	<p>Опасност од паѓање</p>	<p>Предупредување за паѓање</p>	<p>Паѓање</p>

	<p>Биолошка опасност</p>	<p>Предупредување за биолошка опасност</p>	<p>Вирус или токсин</p>
	<p>Ниска температура/ услови за замрзнување</p>	<p>Предупредување за ниски температури или услови за замрзнување</p>	<p>Ниски температури или услови на замрзнување</p>
	<p>Лизгава површина</p>	<p>Предупредување за лизгава површина</p>	<p>Лизгава површина</p>
	<p>Електрична струја</p>	<p>Предупредување за електрична енергија</p>	<p>Електрична енергија</p>
	<p>Чуварско куче</p>	<p>Предупредување за чуварско куче</p>	<p>Чуварско куче Не влегувај во област патролирана од куче чувар без да се осигура дека кучето е под контрола</p>
	<p>Виљушкари и други индустриски возила</p>	<p>Предупредување за виљушкари, камиони и други индустриски возила</p>	<p>Движење на виљушкари, камиони и други индустриски возила</p>

	<p>Товар што виси</p>	<p>Предупредување за товари што висат</p>	<p>Товар што виси</p>
	<p>Отровен материјал</p>	<p>Предупредување за отровни/токсични материјали</p>	<p>Труење</p>
	<p>Топла површина</p>	<p>Предупредување за топла површина</p>	<p>Топла површина</p>
	<p>Автоматско стартување</p>	<p>Предупредување за автоматско стартување</p>	<p>Автоматско придвижување на механички делови</p>
	<p>Пригмечување</p>	<p>Предупредување за механичките делови што се движат</p>	<p>Механички делови кои можат да се соберат и да пригмечат</p>
	<p>Надземна пречка</p>	<p>Предупредување за надземни пречки</p>	<p>Надземна пречка</p>

	<p>Запалив материјал</p>	<p>Предупредување за запалив материјал</p>	<p>Пожар</p>
	<p>Остар елемент</p>	<p>Предупредување за остар елемент</p>	<p>Остар елемент</p>
	<p>Корозивна супстанца</p>	<p>Предупредување за корозивна супстанца</p>	<p>Корозивна супстанца</p>
	<p>Пригмечување на раката</p>	<p>Предупредување за затварачки движења на механички делови на опрема</p>	<p>Затварање на механичките делови на опремата</p>
	<p>Ротирачки валци</p>	<p>Предупредување за спротивно ротирачки ваљаци</p>	<p>Вовлекување</p>
	<p>Полнење на батерии</p>	<p>Предупредување дека се полнат батерии</p>	<p>Експлозивна атмосфера и киселина</p>

	Оптичко зрачење	Предупредување за оптичко зрачење	Оптичко зрачење (како УВ, видливо зрачење, ИР)
	Оксидирачки супстанци	Предупредување за оксидирачки супстанци	Пожар
	Сад под притисок	Предупредување за боца под притисок	Експлозија на боца под притисок

3.3 ЗНАЦИ ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНО ОДНЕСУВАЊЕ

Важни карактеристики:	- Кружна форма - Бел пиктограм на сина позадина (синиот дел зазема најмалку 50% од површината на знакот)		
Ознака	Значење	Функција	Опасност
	Општ знак за задолжително однесување	Означува задолжително однесување	Ризик за луѓето кои не го следат задолжителното дејство утврдено со дополнителниот знак
	Погледнете во упатството/прирачникот	Означува дека треба да се прочита упатството / прирачникот	Не го читате упатството / брошурата за упатства пред да започнете со работа или пред да работите со опрема или машина

	<p>Носете заштита на слухот</p>	<p>Означува дека треба да се носи заштита на ушите</p>	<p>Бучава</p>
	<p>Носете заштита на очите</p>	<p>Означува дека треба да се носи заштита на очите</p>	<p>Летачки предмети / честички</p>
	<p>Поврзете го заземјувањето</p>	<p>Означува дека терминалот/ местото за заземјување треба да биде поврзано</p>	<p>Електричен удар, експлозија, пожар</p>
	<p>Исклучете од електрична енергија</p>	<p>Означува дека главниот приклучок треба да се исклучи од електричен штекер при одржување на електрична опрема, во случај на дефект или кога е оставено без надзор</p>	<p>Електричен удар, пожар</p>
	<p>Носете заштита на очите од оптичко зрачење</p>	<p>Означува дека треба да се носи непросирна заштита на очите</p>	<p>Видливи или невидливи зраци</p>
	<p>Носете заштитни чевли</p>	<p>Означува дека треба да се носат заштитни чевли</p>	<p>Пад на предмети врз нозе, нозе изложени на топлина или хемиски материи</p>

	<p>Носете заштитни ракавици</p>	<p>Означува дека треба да се носат заштитни ракавици</p>	<p>Раце изложени на механички опасности, термички опасности или хемиски материи</p>
	<p>Носете заштитна облека</p>	<p>Означува дека треба да се носи заштитна облека</p>	<p>Хемикалии, топлина или студ</p>
	<p>Измиј ги рацете</p>	<p>Означува дека рацете треба да се мијат</p>	<p>Инфекција или контаминација</p>
	<p>Користете ја оградата</p>	<p>Означува дека треба да се користи оградата</p>	<p>Паѓање, лизгање или сопнување</p>
	<p>Носете заштитен визир</p>	<p>Означува дека треба да се носи заштитен визир</p>	<p>Летачки предмети / честички</p>
	<p>Носете заштита на главата</p>	<p>Означува дека треба да се носи заштита на главата</p>	<p>Објекти кои паѓаат на глава или удирање во предмети со глава</p>

	<p>Носете облека за висока видливост</p>	<p>Означува дека треба да се носи облека за висока видливост</p>	<p>Движење на возила или опрема</p>
	<p>Носете заштитна полумаска</p>	<p>Означува дека треба да се носи заштитна полумаска</p>	<p>Честички во воздухот</p>
	<p>Носете респираторна заштита</p>	<p>Означува дека треба да се носи респираторна заштита</p>	<p>Штетни супстанции (на пример, штетни гасови)</p>
	<p>Носете заштитен појас за работа на висина</p>	<p>Означува дека треба да се носи заштитен појас за работа на висина</p>	<p>Пад од висина</p>
	<p>Носете маска за заварување</p>	<p>Означува дека треба да се носи маска за заварување</p>	<p>Топли честички, интензивна светлина и УВ зрачење од заварувачка активност</p>
	<p>Носете сигурносен ремен</p>	<p>Означува дека треба да се користи сигурносен ремен</p>	<p>Се поставува од возило или опрема</p>

	<p>Исклучи пред да превземеш активности на одржување или поправка</p>	<p>Означува дека машината или опремата, што не е поврзана со електричната мрежа со приклучок, треба да се исклучи од сите извори на енергија пред извршување на одржување или поправка</p>	<p>Машина или опрема што работи за време на одржување или поправка</p>
	<p>Користете заштитна крема</p>	<p>Означува дека кожата треба да биде заштитена со соодветна заштитна крема</p>	<p>Оштетување на кожата</p>
	<p>Користете го пешачкиот мост</p>	<p>Означува дека мостот треба да се користи</p>	<p>Движење на возила, сопнувања или паѓања</p>
	<p>Користете ја оваа пешачка патека</p>	<p>Означува дека пешаците треба да користат одредена патека</p>	<p>Простор небезбеден за пешаци</p>
	<p>Користете заштитна престилка</p>	<p>Означува дека предниот дел на телото треба да биде заштитен со престилка</p>	<p>Предниот дел од телото е изложен или погоден од предмети или доаѓа во контакт со супстанции или материјали</p>

3.4 ЗНАЦИ ЗА ЕВАКУАЦИЈА ИЛИ ПРВА ПОМОШ

<p>Важни карактеристики:</p>	<p>- Правоаголна или квадратна форма - Бел пиктограм на зелена позадина (зелениот дел зазема најмалку 50% од површината на знакот)</p>		
Ознака	Значење	Функција	Опасност
	<p>Излез за евакуација (лева страна)</p>	<p>Покажува пат за евакуација до безбедно место</p>	<p>Не може да се пронајде пат за евакуација до безбедно местото што е обезбедено за евакуација во случај на вонредна состојба</p>
	<p>Излез за евакуација (десна страна)</p>	<p>Покажува пат за евакуација до безбедно место</p>	<p>Не може да се пронајде пат за евакуација до безбедно местото што е обезбедено за евакуација во случај на вонредна состојба</p>
			<p>Дополнителни информации за насоки на евакуација (знаците може да се ротираат под агол од 45°)</p>
	<p>Прва помош</p>	<p>Покажува локацијата на опремата или објекти за прва помош</p>	<p>Не може да се лоцира опрема за прва помош или објекти или персонал во случај на повреда или вонредна состојба</p>
	<p>Телефон при итни случаи за прва помош</p>	<p>Покажува локацијата на телефон за итни случаи</p>	<p>Не може да се лоцира телефон кој е предвиден за употреба во случај на вонредна состојба</p>

	<p>Собирно место при евакуација</p>	<p>Означува локацијата на безбедно место за собирање при евакуација</p>	<p>Не може да се лоцира безбедно место за собирање по евакуација</p>
	<p>Скрши за да обезбедиш пристап</p>	<p>Означува дејство кое бара кршење за да се добие пристап до уред за излез во случај на опасност</p>	<p>Не може да се отвори уред за излез во случај на опасност</p>
	<p>Доктор</p>	<p>Означува локацијата на лекар за итни случаи</p>	<p>Не може да се лоцира лекар за итни случаи</p>
	<p>Автоматски дефибрилатор</p>	<p>Означува локацијата на автоматски дефибрилатор</p>	<p>Не може да се лоцира автоматски дефибрилатор</p>
	<p>Место за испирање и миење очи</p>	<p>Означува локацијата на место за испирање и миење очи</p>	<p>Не може да се лоцира место за испирање и миење очи</p>
	<p>Безбедносен туш</p>	<p>Означува локацијата на безбедносен туш</p>	<p>Не може да се лоцира место за безбедносен туш</p>

	<p>Носилка</p>	<p>Означува локацијата на носилка</p>	<p>Не може да се лоцира место за носилка</p>
	<p>Прозорец за итни случаи со скала за евакуација</p>	<p>Означува локацијата на прозорец за итни случаи со трајно фиксирана скала за евакуација</p>	<p>Не може да се лоцира место за прозорец за итни случаи со трајно фиксирана скала за евакуација</p>
	<p>Прозорец за спасување</p>	<p>Означува локацијата на прозорец за спасување каде што луѓето можат да бидат спасени преку скалилата од страна на силите за интервенција</p>	<p>Не може да се лоцира место за прозорец за спасување каде што луѓето можат да бидат спасени преку скалилата од страна на силите за интервенција</p>
	<p>Сврти на лево за да отвориш</p>	<p>Означува дека кваката на безбедносната врата која служи за евакуација треба да се сврти во насока спротивна од стрелките на часовникот со цела истата да се отвори</p>	<p>Не е во можност да отвори врата на евакуационен пат кој има заклучување за безбедност и уред за итно отварање, во случај на итност</p>
	<p>Сврти на десно за да отвориш</p>	<p>Означува дека кваката на безбедносната врата која служи за евакуација треба да се сврти во насока на стрелките на часовникот со цела истата да се отвори</p>	<p>Не е во можност да отвори врата на евакуационен пат кој има заклучување за безбедност и уред за итно отварање, во случај на итност</p>

3.5 ЗНАЦИ ЗА ОБЕЛЕЖУВАЊЕ НА ОПРЕМА ЗА ЗАШТИТА ОД ПОЖАР

Важни карактеристики:	- Правоаголна или квадратна форма - Бел пиктограм на црвена позадина (црвениот дел зазема најмалку 50% од површината на знакот)		
Ознака	Значење	Функција	Опасност
	Апарат за гаснење на пожар	Означува локацијата на апарат за гаснење пожар	Не може да се лоцира противпожарен апарат
	Хидрант за гаснење на пожар	Означува локацијата на хидрант за гаснење на пожар	Не може да се лоцира хидрант за гаснење на пожар
	Противпожарна скала	Означува локацијата на скалилата што треба да се користат исклучиво за противпожарна заштита	Не може да се пронајде пожарна скала
	Место за опрема за вработени кои гаснат пожар	Означува локацијата на противпожарна опрема	Не може да се лоцира противпожарна опрема
	Рачен јавувач на пожар	Означува локацијата на рачен јавувач на пожар	Не може да се лоцира рачен јавувач на пожар

	Телефон за пријавување на пожар	Означува локацијата на телефон за пријавување на пожар	Не може да се лоцира телефон за пријавување на пожар
---	---------------------------------	--	--

ПРИЛОГ 3

**МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА ЗНАЦИ ЗА
РЕЗЕРВОАРИ И ЦЕВКОВОДИ**

1. Резервоари и/или садови употребени при работа со хемиски супстанции или смеси класифицирани како опасни според критериумите за било која класа на физичка или здравствена опасност и резервоарите и/или садовите што се користат за складирање на такви опасни материи или смеси, заедно со видливите цевки кои содржат или транспортираат такви опасни супстанции или смеси, треба да бидат етикетирани со соодветните пиктограми за опасност во согласност со знаците од табелата во овој Прилог.

Барањата наведени во оваа точка не се однесуваат за резервоари и/или садови кои се користат за работа кратко време или во кои содржината често се менува, ако од страна на одговорните лица се преземени соодветни мерки за безбедност и здравје при работа, преку обука и информирање на вработените, што гарантира исто ниво на заштита.

Етикетите наведени во првиот став може да бидат:

- заменети со знаци за предупредување утврдени во Прилог 2, со користење на истите пиктограми или симболи. Ако не постои еквивалентен знак за предупредување во точка 3.2 од Прилог 2, треба да се користи соодветниот пиктограм за опасности утврден во табелата од овој прилог,
- направени да имаат дополнителни информации со внесување на име или хемиска формула на опасната материја или смеса со опис на опасноста,
- дополнети или заменети со стандардни знаци за транспорт на опасни материи или смеси при превоз на резервоарите и/или садовите до работните места.

2. Знаците треба да бидат поставени:

- на видливата страна или страни
- со лепење без можност да се одлепат или со нанесување на боја.

3. Каде што е соодветно, знаците од точка 1 од овој Прилог треба да ги имаат важните карактеристики дефинирани во точка 1.4 од Прилог 2 и треба да ги исполнуваат барањата за користење на графички знаци пропишани во точката 2 од Прилогот 2 на овој Правилник.

4. Без да се во спротивност со точките 1, 2 и 3 од овој Прилог, ознаките кои се користат на цевководи треба да бидат поставени на видливи места во непосредна близина на најопасните места, како што се вентилите и споевите на соодветни (разумни) растојанија.

5. Површините, просториите и оградените простори кои се користат за складирање на поголеми количини на опасни супстанции или смеси, треба да бидат обележани со соодветни знаци за предупредување согласно точка 3.2 од Прилог 2 или на начин наведен во точка 1 од овој Прилог, освен ако знаците на поединечната амбалажа или резервоари се соодветни за таа намена, земајќи го во предвид барањето од точка 1.5 од Прилог 2 на овој Правилник за димензијата на знакот.

Складирањето на одреден број опасни материи или смеси може да се обележи со знак за предупредување од општа опасност.

Знаците или ознаките наведени во овој прилог, треба да бидат поставени блиску до местото за складирање или на вратата која води кон складиштето.

Пиктограм	Значење	Класа на опасност и категорија опасност
	Експлозивни супстанции	<ul style="list-style-type: none"> • Нестабилен експлозив • Експлозивни на оддели 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 • Самореактивни супстанции и мешавини, Типови А, Б • Органски пероксиди, Типови А, Б
	Запаливи супстанции	<ul style="list-style-type: none"> • Запаливи гасови, категорија на опасност 1 • Запаливи аеросоли, категорија на опасност 1, 2 • Запаливи течности, категории на опасност 1, 2, 3 • Запаливи материи, категории на опасност 1, 2 • Самореактивни супстанции и мешавини, Тип В, С, D, Е, F • Пирофорни течности, категорија на опасност 1 • Пирофорни цврсти материи, категорија на опасност 1 • Само-реактивни супстанции и мешавини, категории на опасност 1, 2 • Супстанции и мешавини, кои во допир со вода, испуштаат запаливи гасови, категории на опасност 1, 2, 3 • Органски пероксиди, Тип В, С, D, Е, F
	Оксидирачки супстанции	<ul style="list-style-type: none"> • Оксидирачки гасови, категорија на опасност 1 • Оксидирачки течности, категории на опасност 1, 2, 3 • Оксидирачки цврсти материи, категории на опасност 1, 2, 3
	Гасови под притисок	<ul style="list-style-type: none"> • Гасови под притисок: Компримирани гасови; Течен гас; Течни гасови со ладење; Растворливи гасови

	<p>Корозивни супстанции</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Корозивни за метали, категорија на опасност 1 • Корозија на кожата, категории на опасност 1A, 1B, 1C • Сериозно оштетување на очите, категоријата на опасност 1
	<p>Токсични супстанции</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Акутна токсичност (орална, дермална, вдишување), категории на опасност 1, 2, 3
	<p>Супстанции опасни по здравјето со помали последици (иритирачки)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Акутна токсичност (орална, дермална, вдишување), категорија опасност 4 • Иритација на кожата, категорија на опасност 2 • Иритација на очите, категорија на опасност 2 • Сензитизација на кожата, категорија на опасност 1 • Специфична токсичност на целниот орган - Единствена изложеност, категорија на опасност 3 • Иритација на дишните патишта • Наркотични ефекти
	<p>Долготрајна опасност по здравјето (канцерогени)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Респираторна сензибилизација, категорија на опасност 1 • Мутагеност на герминативни клетки, категории на опасност 1A, 1B, 2 • Канцерогеност, категории на опасност 1A, 1B, 2 • Репродуктивна токсичност, категории на опасност 1A, 1B, 2 • Специфична токсичност на целните органи - Единствена изложеност, категории на опасност 1, 2 • Специфична токсичност на целните органи - повторна експозиција, категории на опасност 1, 2 • Опасност од вдишување, категорија на опасност 1
	<p>Супстанции опасни за животната средина</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Опасен за водната средина <ul style="list-style-type: none"> - Категорија на акутна опасност 1 - Категории на хронични опасности 1, 2

ПРИЛОГ 4

**МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ПОСТАВУВАЊЕ НА ОПРЕМА
ЗА ГАСНЕЊЕ НА ПОЖАР**

1. Барањата наведени во овој прилог се однесуваат за опрема која се користи само за противпожарни цели;
2. Противпожарната опрема треба да се обележи со употреба на посебна боја и со поставување на графички знак или со употреба на посебна боја на местата каде се чува опремата како и на приходите кон неа;
3. Бојата за идентификација на оваа опрема е црвена.
Црвената површина треба да биде доволно голема за да може опремата лесно да се препознава.
4. За означување на поставеноста на оваа опрема треба да се користат графички знаци од точка 3.5 од Прилог 2 на овој Правилник.

ПРИЛОГ 5

**МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА ЗНАЦИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ЗА МЕСТА
КАДЕ ПОСТОЈАТ ПРЕПРЕКИ ИЛИ ОПАСНИ ПРОСТОРИ И ЗА
ОБЕЛЕЖУВАЊЕ НА ПАТЕКИТЕ ЗА ДВИЖЕЊЕ**

1. Знаци за пречки или опасни простори

1.1 Местата каде постои опасност од судирање со разни препреки, паѓање во длабочина или паѓања на предмети, треба да се обележат по избор на жолто-црни или црвено-бели ленти во изградените зони, каде вработените имаат пристап во текот на работата.

1.2 Димензиите на ознаките треба да одговараат на големината на препреката или на опасниот простор, со широчина од најмалку 5 сантиметри.

1.3 Жолто-црните или црвено-белите појаси на лентите треба да бидат под агол од 45 степени.

1.4 Пример:

2. Обележување на патеки за движење

2.1 Патеки за движење на возилата кои се користат во работните простории треба да бидат јасно обележани со непрекината линија со широчина од најмалку 8 сантиметри и со јасно видлива бела или жолта боја, земајќи ја во предвид бојата на земјата односно подната површина.

2.2 Линиите треба да бидат поставени така што ќе овозможат безбедно растојание меѓу возилата и предметите кои можат да се најдат во близина, како и меѓу возилата и пешаците.

2.3 Постојаните патеки за движење кои се наоѓаат надвор од објектите треба да бидат обележани на сличен начин, освен ако се поставени соодветни огради или тротоари.

МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА СВЕТЛЕЧКИ ЗНАЦИ

1 Карактеристики

- 1.1 Светлината што се емитува од знакот, треба да произведува светлосен контраст во однос на околината согласно со намената на знакот, но не треба да прави поголем блесок или да биде со слаба јачина како резултат на недоволна осветленост на знакот.
- 1.2 Осветлувањето кое се емитува од знакот, може да биде од една боја или да содржи пиктограм на посебна позадина.
- 1.3 Бојата треба да одговара на табелата за бои со нивното значење наведена во точка 4 од Прилог 1 на овој Правилник.
- 1.4 Кога знакот содржи пиктограм, тој треба да е во согласност со сите барања на Прилог 2 од овој Правилник.

2 Посебни правила за употреба

- 2.1 Ако некоја опрема за работа може да емитува непрекинати или наизменични знаци, наизменичниот знак треба да се користи за покажување висок степен на опасност или итна потреба за интервенција или дејствие.
Времетраењето на секој одблесок или фреквенцијата на одблесокот на наизменичниот светлечки знак треба да:
 - обезбедува соодветно препознавање на пораката
 - избегнува збунетост меѓу разните светлечки знаци или во однос на знакот со постојано светло
- 2.2 За случаи кога се користи светлечки знак наместо звучен или заедно со звучен сигнал, тогаш треба да се користи идентичен начин на кодирање.
- 2.3 Средствата за емитување на светлечки знаци наменети за случај на голема опасност, треба да бидат редовно одржувани и контролирани и воедно, да имаат помошна светилка.
- 2.4 Доколку постојат знаци за безбедност и здравје при работа чиј извор на светлина е електрична енергија и знаците треба да продолжат да функционираат при недостиг на електрична енергија, за истите треба да се обезбеди напојување со резервен извор кој непрекинато би работел најмалку 2 часа, во зависност од намената на знакот.

ПРИЛОГ 7

МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА ЗВУЧНИ СИГНАЛИ

1. Карактеристики

1.1 Звучниот сигнал треба:

- а) да има ниво на звук кој е значително повисок отколку нивото на звукот во работната средина, но да се слуша без да биде прејак или да предизвикува болка;
- б) лесно да се препознава, особено во однос на должината на пулсот и интервалите помеѓу пулсевите или групните пулсеви и да биде различен од било кој друг звучен сигнал или звук од работната средина.

1.2 Доколку некое средство може да емитува звучен сигнал со променлива или стална фреквенција, променливата фреквенција треба да се користи за покажување на повисоко ниво на опасност или итна потреба за дејствие во однос на сталната фреквенција;

1.3 Доколку постојат знаци за безбедност и здравје при работа чиј извор на звук е електрична енергија и знаците треба да продолжат да функционираат при недостиг на електрична енергија, за истите треба да се обезбеди напојување со резервен извор кој непрекинато би работел најмалку 2 часа, во зависност од намената на знакот.

2. Код

Сигналот за евакуација треба да биде постојан.

ПРИЛОГ 8

МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА ГОВОРНА КОМУНИКАЦИЈА

1. Карактеристики

1.1 Говорната комуникација помеѓу говорникот (емитерот) и еден или повеќе слушатели, треба да има форма на мали текстови, фрази, групи на зборови или посебни зборови.

1.2 Говорните пораки треба да се кратки, едноставни и јасни, а говорната вештина на лицето што говори и условите за слушање треба да обезбедат сигурна говорна комуникација.

1.3 Говорната комуникација може да биде директна со помош на човечки глас и индиректна преку човечки или вештачки глас кој се емитира од соодветно средство.

2. Посебни правила за користење

2.1 Лицата кои се вклучени во говорната комуникација треба да имаат добро познавање на јазикот што го користат, заради точно изговарање и разбирање на говорните пораки и да се однесуваат соодветно на постојната состојба за безбедно и сигурно работење.

2.2 Доколку се користи само говорна комуникација или говорна комуникација и рачни сигнали, треба да се користат точно одредени зборови како:

Наредба	Значење на наредбата
Почни	За да го означат почетокот на командата
Запри	За прекинување или завршување на движење
Крај	За завршување на операцијата
Кревај	За кревање на товар
Спушти	За спуштање на товар
Напред	Треба да се усогласи со соодветните рачни сигнали
Назад	
Десно	
Лево	
Опасност	За итно запирање
Брзо	За забрзување на движење поради безбедносни причини

МИНИМАЛНИ БАРАЊА ЗА РАЧНИ СИГНАЛИ**1. Карактеристики**

Рачните сигнали треба да бидат точни, едноставни, широки, лесни за изведување и разбирање и соодветно различни од другите слични сигнали.

Во случаи кога двете раце се користат истовремено, тие треба да се движат симетрично само за давање на еден сигнал.

Доколку се исполнети претходно наведените услови, сигналите што се користат може во одреден однос да бидат променливи од оние кои се прикажани во точка 3 од овој Прилог, но тие треба да бидат полнозначни и разбирливи.

2. Посебни правила за користење

2.1 Лицето кое дава знаци (во понатамошен текст - сигналист), со движење на рацете и дланките дава упатства на лицето - оператор кое ги прима знаците заради извршување определени работни задачи и маневри.

2.2 Сигналистот треба да е во состојба безбедно визуелно да ги следи сите маневри и движења кои ги изведува операторот.

2.3 Должност на сигналистот е преку движење на рацете да ги управува маневрите и да обезбедува безбедност при работа на вработените кои се наоѓаат во близина на вршењето определени опасни работи.

2.4. Доколку условите предвидени во точката 2.3 од овој Прилог не се исполнети, работодавачот треба да организира работа со повеќе сигналисти.

2.5 Ако операторот не е во состојба да ги спроведе наредбите кои ги прима, тој треба да ја прекине работата заради примање на нови упатства кои обезбедуваат безбедност при работата.

2.6 Операторот треба во секој момент да може без потешкотии да го препознае сигналистот.

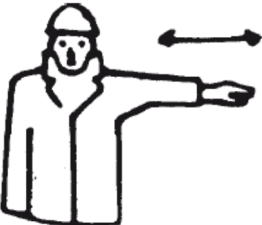

2.7 Сигналистот треба да носи посебни ознаки со светли бои за негово препознавање како: јакна, ракави или навлаки околу рацете, носење на сигнална палка и сл.

2.8 Ознаките за распознавање треба да бидат во светли бои, по можност во иста боја и исклучиво наменети за сигналистот.

3. Во следната табела дадени се рачните сигнали кои треба да се користат.

Значење	Опис	Илустрација
А. Општи знаци		
ПОЧНИ Внимание Почеток на наредба	Двете раце се испружени хоризонтално со дланките свртени кон напред.	

СТОП Прекин Крај на дејството	Десната рака крената горе со дланката свртена кон напред	
КРАЈ Крај на дејството	Двете раце се собрани во висина на градите со дланките свртени една кон друга	
Б. Вертикално движење		
КРЕВАЈ	Десната рака покажува горе со дланката свртена напред и се прават кружни движења	
СПУШТАЈ	Десната рака покажува кон доле со дланката свртена кон телото и се прават кружни движења	
ВЕРТИКАЛНА ОДДАЛЕЧЕНОСТ	Рацете покажуваат соодветна оддалеченост	
В. Хоризонтално движење		
ДВИЖЕЊЕ НАПРЕД	Двете раце се свиткани во лактите со дланките свртени кон горе и бавни движења во лактите кон себе	
ДВИЖЕЊЕ НАЗАД	Двете раце се свиткани во лактите со дланките свртени кон доле и бавни движења во лактите од себе	

<p>ДЕСНО од сигналистот</p>	<p>Десната рака е испружена помалку или повеќе хоризонтално со дланката надолу и полека прави мали движења кон десно</p>	
<p>ЛЕВО од сигналистот</p>	<p>Левата рака е испружена помалку или повеќе хоризонтално со дланката надолу и полека прави мали движења кон лево</p>	
<p>ХОРИЗОНТАЛНА ОДДАЛЕЧЕНОСТ</p>	<p>Рацете ја покажуваат соодветната оддалеченост</p>	
Г. Опасност		
<p>ОПАСНОСТ Итно запирање</p>	<p>Двете раце кренати горе со дланките свртени напред</p>	
<p>БРЗО</p>	<p>Сите движења побрзо</p>	
<p>БАВНО</p>	<p>Сите движења побавно</p>	